

K E S K
KONNA
ÕIGUSE
KESKUS

Keskkonnaõiguse Keskus 2022: tähtsamad saavutused

Koostajad: Tarmo Treimann, Katre Liiv

Tänuõnad: Kärt Vaarmari

Keeletoimetus: Katre Liiv

Kujundus, küljendus, infograafika: Kristin Made, Piret Roberg/Mudu

Fotod: Maia-Liisa Anton, Marko Kohv, Katre Liiv, Ingrid Nielsen, erakogu

„Keskkonnaõiguse Keskus 2022: tähtsamad saavutused“ koostamist toetas Aktiivsete Kodanike Fond

Keskkonnaõiguse Keskus, 2023

Keskkonnaõiguse Keskuse (KÕK) õiguseksperdid seisavad juba ligi 20 aastat avalike huvide eest ning nõustavad nii üksikisikuid, kohalikke omavalitsusi, ettevõtteid kui ka kogukonnasetse ja keskkonnaorganisatsioone. KÕK tegutseb selle nimel, et keskkonnaõigus tagaks sellise looduskeskkonna ning loodusliku mitmekesisuse, mis on kooskõlas inimeste tervise- ja heaoluvajadustega. KÕKi tegutsemise alustaladeks on professionaalsus ning läbipaistvus.

“Keskkonnaõiguse Keskus 2022: tähtsamad saavutused” võtab kokku tegevused, mille KÕK on hinnanud kõige mõjusamateks 2022. aastal. Näiteks on tegevus juba toonud kaasa või suure tõenäosusega toob tulevikus kaasa muutuse mingis praktikas.

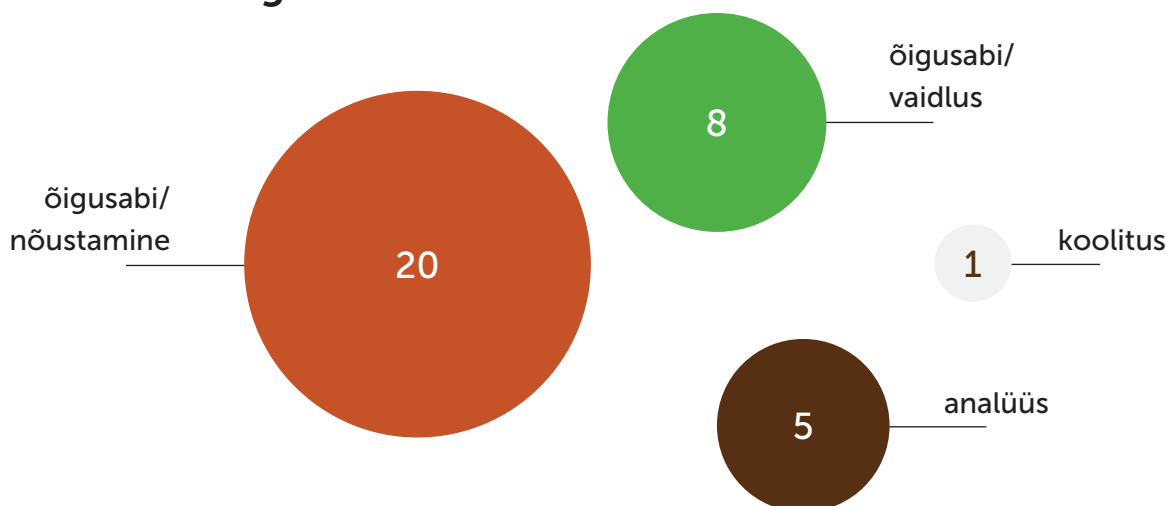
Suur aitäh kõigile klientidele, koostööpartneritele ja toetajatele, kes on aidanud meil nendeni jõuda!

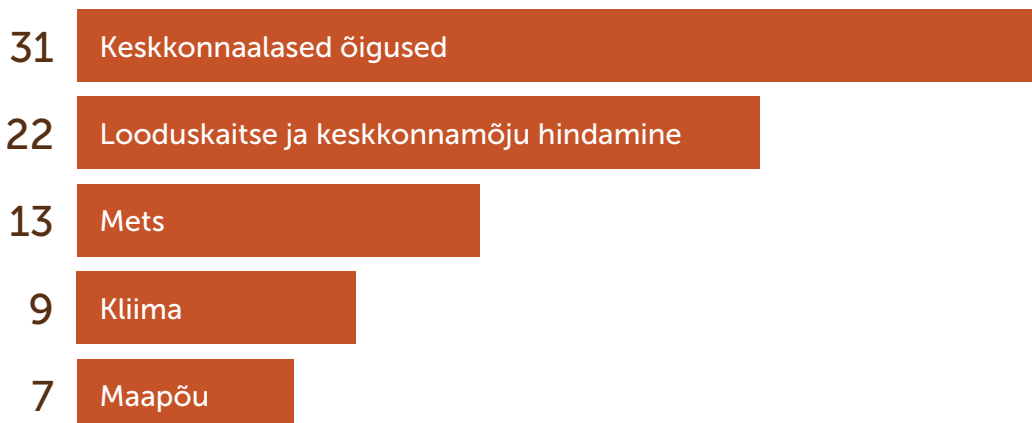
Nõustasime ja esindasime kliente 34 juhtumis

2022. aastal olid KÕKi tegevuste fookuses maapõu, kliima, mets, looduskaitse ja keskkonnamõju hindamine ning keskkonnavalased õigused. Teenustena pakub KÕK koolitusi, õigusabi (õigusnõustamine ja -vaidlused) ning õiguslike analüüside ja juhiste koostamist. 2022. aastal moodustas neist suurima osa õigusnõustamine. Õigusabi pakkus ning -analüüse koostas KÕK enim looduskaitse ja keskkonnamõju hindamise ning keskkonnavalaste õiguste valdkonnas. Õigusabi andsime kõige rohkem metsateemal.

Tasuliste teenuste liigid:

Tasulise teenuse juhtumite jagunemine KÕK fookusteemade järgi:

Kõige mõjusamad juhtumid

Natura rikkumismenetlus

2021. a Eesti Keskkonnaühenduste Koja esitatud kaebuse alusel algatatud rikkumismenetluse tõttu alustas Keskkonnaministeerium 2022. a seaduseelnõu väljatöötamisega, et probleeme lahendada ja Natura hindamisele selgem reeglistik kehtestada.

Enefiti õlitehase ehitusloa vaidlustamine

Riigikohus otsustas võtta Eesti esimese kliimakaebus menetluse. KÕKi juristid esindasid kodanikuliikumist Fridays For Future Eesti (MTÜ Loodusvõlu). [Loe siit](#)

Vilumäe kuivendus

Halduskohtu lõplik lahend kinnitas, et juhul, kui kavandataval tegevusel on võimalik mõju Natura alale, tuleb läbi viia keskkonnamõjude hindamine ning üksnes eelhindamise tulemuste põhjal Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) maaparandusobjekti ehitusluba väljastada ei tohi. Lahend näitab, et PTA peab muutma kuivendamislubade andmise praktikat. Kohtuvaidluses esindasid KÕKi juristid Eestimaa Looduse Fondi. [Loe siit](#)

Uku karjääri kaevandusloa menetlus

Keskkonnaamet jättis karjäärile kaevandamisloa väljastamata, kuna KOV ei olnud sellega nõus. Esialgu viitas KOV, et karjääri ala jääb rohevõrgustiku ja väärtusliku maastiku alale ja et kaevandamine võib mõjutada põhjavett, ning tegi ettepaneku viia läbi keskkonnamõjude hindamine. Keskkonnaamet otsustas jätta mõjuhindamise algatamata, mispeale KOV kinnitas veelkord, et ei ole sellisel juhul kaevandamisloa andmisega nõus. Keskkonnaamet jättis KOVi vastuseisu tõttu kaevandusloa välja andmata. Loamenetluses nõustas KÕKi jurist Kadrina valda. [Loe siit](#)

Kõige tähtsamad tegevused KÕKi fookusvaldkondades

Fookusvaldkond: **looduskaitse ja keskkonnamõju hindamine**

- Euroopa Komisjon algatas 2021. a Eesti suhtes [rikkumismenetluse](#) seoses metsaraiete mõju hindamise puudustega Natura aladel. Keskkonnaministerium koostas ja avalikustas 2022. a sügisel seadusemuudatuse eelnõu, mille kohaselt soovitakse Natura hindamine viia eraldiseisvaks menetluseks. KÕK on selles protsessis nõustanud Eesti Keskkonnaühenduste Koda ning koostanud seisukohad Natura hindamise eelnõule.
- Keskkonnaameti tellimusel koostas KÕK õigusliku [analüüsi](#) Vabariigi Valitsuse nõusoleku kohta Linnamäe paisule vee erikasutusloa andmiseks. Vabariigi Valitsus andis nõusoleku paisutamiseks, ehk paisutusel on tõenäoliselt oluline mõju Jägala jõe. KÕK analüüsis, kas valitsuse nõusolek tähendas, et Keskkonnaamet pidi selle põhjal paisutuseks veeloa välja andma. KÕKi analüüsist nähtub, et kuigi Vabariigi Valitsuse otsust tuleb veeloa andmisel arvesse võtta, ei ole see veeloa osas otsuse tegemisel Keskkonnaametile siduv. Keskkonnaamet pidi ise veenduma, kas paisutamine oli EL loodusdirektiivi järgi üldse lubatav.

Fookusvaldkond: **maapõue kasutus**

- Keskkonnaõiguse Keskus panustas Riigikontrolli [auditaruandesse](#) ehitusmaavarade varustuskindluse kohta, kus käsitleti ka kogukondade kaasamise teemat. Aruandes jõuti muuhulgas järeldusele, et Keskkonnaamet ei teavita kõiki kaevandamisest mõjutatud kohalikke elanikke ega kaasa neid piisavalt kaevandamisloa menetlusse.

Tegevusi toetas Avatud Eesti Fond koos Vabaühenduste Liiduga Aktiivsete Kodanike Fondist.

Fookusvaldkond: kliimamuutuse pidurdamine

- Keskkonnaõiguse Keskus [koolitas kohalikke omavalitsusi ja vabaühendusi kliimamõju hindamise teemal](#) ning korraldas [Arvamusfestivalil arutelu „Kliimakriis on käes, kas julgeme otsustada?“](#).
- Keskkonnaõiguse Keskus korraldas viis kliimaõiguse teemalist koolitust noortele, valmisid ka seonduvad [materjalid](#).

Tegevusi toetas Avatud Eesti Fond koos Vabaühenduste Liiduga Aktiivsete Kodanike Fondist ning Mondo, Euroopa Komisjon ja Välisministeerium.

Fookusvaldkond: mets

- Koostöös välispartnerite ja ELFi metsaeksperdiga koostas KÕK augustis 2022 [eksperthinnangu](#) metsanduse arengukava 2030 (MAK2030) eelnõu vastavusest säästva arengu õiguslikele kohustustele. Eksperthinnangus jõuti järeldusele, et MAK2030 eelnõus tervikuna ei ole ilmselgelt piisavalt arvestatud säästva arengu õiguslike kohustustega. Analüüsil oli oma roll selles, et Keskkonnaministeerium tegi metsanduse arengukava eelnõusse elurikkuse- ja kliimakaitset toetavaid muudatusi.
- Päästame Eesti Metsad MTÜ tellimisel koostas KÕK [õigusliku analüüsi](#), mis puudutab RMK kohustust teha uuendusraied, sh KAH aladel. Analüüsis jõudis KÕK järeldusele, et RMK-l ei ole seadusest tulenevat uuendusraiate tegemise kohustust ning raiete tegemine või raieliik on RMK enda otsustada. Seetõttu ei ole olnud õigustatud RMK väited kõrgendatud avaliku huviga alade (nn KAH aladel) metsatööde kavandamisel, nagu oleks RMK-l seadusest tulenevalt võimatu arvestada kohalike inimeste ja kogukondade ettepanekuid neil aladel metsa mitte majandada või lageraieid mitte teha.

5 uudiskirja numbrit

Üks KÕKi tuntumaid "kaubamärke" on Eesti ainus keskkonnaõiguse uudiskiri. 2022. aastal ilmus uudiskiri viiel korral ning uudiskiri jõudis lisaks tavalugejaile üle 600 tellijani. Enim on tellijate hulgas ametnikke, kuid ka näiteks ettevõtjaid, advokaate, keskkonnahuvilisi. Aasta jooksul kasvas uudiskirja tellijaskond ligi 20 inimese võrra.

Nii Eesti kui ka Euroopa Liidu keskkonnaõiguse värskete arengutega kursis hoidmiseks saab uudiskirja omale postkasti tellida [KÕKi veebilehelt](#).

Lugejate hulgas suurimat tähelepanu saanud uudised:

Riigikohus tühistas Viimsis rohekoridori alal elamuehitust lubanud planeeringu (RKHKo 3-20-1310)

Riigikohus tühistas 15. detsembri otsusega Viimsi vallas Randvere külas eramajade ehitamist lubanud detailplaneeringu eelkõige põhjusel, et sel oli negatiivne mõju metsloomade liikumiseks olulisele rohekoridorile. Riigikohus rõhutas, et rohevõrgustiku tõhusust ei tohi ohtu seada selle tükkaaval muutmise ja väiksemale alale fookuseeritud otsustega. Tegemist on olulise lahendiga, milles Riigikohus annab põhjalikud suunised rohevõrgustikku puudutavate kaalutusotsuste tegemiseks.

[Loe pikemalt](#)

Riigikohus: KOV võib jätta kaevandamisloale nõusoleku andmata, tuginedes elamupiirkonnale ja rohevõrgustikule tekkida võivatele mõjudele (3-20-1247)

Riigikohus langetas 30. septembril otsuse Saue valla ja kaevandamisloast huvitatud isiku vahelises vaidluses valla kasuks. Vaidlus käis piirkonna elanike õiguste ja üldplaneeringus käsitletud rohevõrgustiku üle. Tegemist on märgilise lahendiga, mis loob õigusselgust seni valitsenud ebaselges olukorras sellest, millised on kohaliku omavalitsuse (KOV) õigused ja võimalused kaevandamislubade väljastamisel olukorras, kus kaevandamise mõjud on (veel) hindamata.

[Loe pikemalt](#)

Riigikohus: KOV-il on olemas õiguslikud võimalused kultuuripärandi kaitseks seada omandipõhiõigust riivavaid raiepiiranguid (PSJKo 5-22-5)

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium tegi 6. detsembril otsuse, milles selgitas, milliste sätete alusel on KOV-il võimalik kaitsta ainelise kultuuripärandi hulka kuuluvaid puid ja metsi, mh seades omandipõhiõigust riivavaid metsamajandamise piiranguid. Kohus käsitles lähemalt sundvalduse seadmise meetet ning omandikitsenduste hüvitamiskohustust.

[Loe pikemalt](#)

34 meediakajastust

Juriidiline nõiaring: RMK saab takistamatult seadust rikkuda. Postimees, 22.06.2022

Eesti keskkonnaõiguse keskus avaldas aprillis [juriidilise analüüsi](#), mis tõestas, et seadus ei kohusta RMKd uuendusraietega metsa majandama, millest tuleneb, et RMK-l on võimalus arvestada kogukondade sooviga mets püsima jätta.

Postimees

[Loe pikemalt](#)

Eesti otsustes on kliimamuutus taustamüra. Noortes tekitab see ärevust, sest riskitakse nende tulevikuga. EPL, 02.08.2022

„Kui riigikohus võtab kliimanoorte kaebuse menetlusse, tuleb kohtul esimest korda võtta seisukoht kliimamõjude hindamise osas.“

Triin Jäädmaa, Keskkonnaõiguse Keskuse jurist

[Loe pikemalt](#)

SALASTAMISE ÜLIM TASE: rohepööre tõstab elektri hinda, kuid Eesti Energia ei luba oma süsinikuneutraalsuse plaani isegi kaugelt vaadata. On see üldse olemas? Õhtuleht 05.09.2022

„Miks keskkonnateabe avalikustamise reeglid kunagi kehtestati? Et ei tekiks selliseid õnnetusi, nagu kunagi oli Tšornobõli tuumareaktori plahvatus. Kogu info oli tollel ajal salastatud, keegi sellest teada ei saanud. Inimesed usaldasid oma riiki. Ma ei taha võrrelda Eesti riiki Nõukogude Venemaaga, aga selleks, et riik oleks läbipaistev, peab tema tegevus olema kontrollitav.“

Kärt Vaarmari, Keskkonnaõiguse Keskuse jurist

[Loe pikemalt](#)

Keskkonnaministerium kavatseb muuta Natura alade hindamise süsteemi. Eesti Loodus, 01.12.2022

Keskkonnaõiguse Keskuse (KÕK) hinnangul leidub [keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse ning looduskaitseaduse muutmise – KÕK] eelnõus arvukalt probleeme; selleks et pidada kinni Euroopa Liidu õigusest, tuleks eelnõu ümber teha. Näiteks pole eelnõus reguleeritud Natura hindamise eelhinnangu dokumenteerimist ega kättesaadavust. Eelnõus kavandatu korral ei kaasata ega teavitata avalikkust siis, kui Natura hindamist ei algatata. Üldsus saab sellest, et hindamine on otsustatud ära jätta, teada alles siis, kui luba on välja antud. /...../ Eeltoodut arvestades leidub KÕK-i hinnangul eelnõus hulganisti lünki või suisa sihilikult loodud puudujääke. Nende probleemide tõttu ei täida eelnõu oma otstarvet ega pruugi eriti lõpetada Eestis EL-i loodusdirektiivi rikkumisi. Eesti Loodus [Loe pikemalt](#)

Keskkonnaõiguse Keskuse koolitused 2022. aastal

Miks meil tuleb näha kliimamuutuse seost inimõigustega? (veebis)

Sihtrühm: Õpilased, tudengid
Koolitaja: Triin Jäädmaa (KÕK)
Osalejate arv: 25

Kliimakaebused ja õiguse roll kliimamuutusega tegelemisel (hübriid)

Sihtrühm: Õpilased, tudengid
Koolitaja: Triin Jäädmaa (KÕK)
Osalejate arv: 31

Mida saan mina teha kliima heaks? (kontakt)

Sihtrühm: Õpilased, tudengid
Koolitajad: Triin Jäädmaa (KÕK), Madis Vasser (ERL)
Osalejate arv: 12

Kliimaargumentide arvestamine keskkonnamõju hindamisel (kontakt)

Sihtrühm: Kliimavõrgustiku liikmed
Koolitajad: Triin Jäädmaa (KÕK), Kaie Kriiska (Steiger)
Osalejate arv: 24

Mida saan mina teha selleks, et kodukohta arendused kliimamuutusega arvestaksid? (veebis)

Sihtrühm: Kohaliku tasandi ühendused, aktiivsed kodanikud
Koolitajad: Triin Jäädmaa (KÕK), Kaie Kriiska (Steiger)
Osalejate arv: 41

Kliimamuutustega arvestamine KOV otsustes (kontakt, 2 koolitust, Tallinn ja Tartu)

Sihtrühm: Kohaliku omavalitsuse ametnikud
Koolitajad: Triin Jäädmaa (KÕK), Kaie Kriiska (SEB)
Osalejate arv: 26

Osalejate tagasiside

Koolituste soovitusindeks: 8,96

- *Sain paremini aru, miks on üldse niivõrd keeruline kliimaga seotud õigusi luua ja millist riski kliimamuutused inimõigustele tekitavad.*
- *Ületas mu ootuseid, oli väga õpetlik ja vajalik*
- *Ülevaatlik sisu teemast, koolitajad olid eksperdid*

KÕKi inimesed 2022

Kaarel Relve
õigusekspert

Katre Liiv
kommunikatsioonijuht

Kärt Vaarmari
õigusekspert

Merlyn Mannov
jurist

Tarmo Treimann
*tegevjuht ja
juhatuse esimees*

Tiina Georg
jurist

Triin Jäädmaa
õigusekspert

Nõukogu:

Airi Andresson
Kadri Tillemann
Maris Jõgeva
Silvia Lotman